

NOVICKA protiv POLJSKE

(Predstavka br. 30218/96)

PRESUDA

3. decembar 2002. godine

KONAČNI TEKST

3. mart 2003. godine

U predmetu Novicka protiv Poljske,

Evropski sud za ljudska prava (Drugo odeljenje), koji je zasadao u veću sastavljenom od sledećih sudija:

G. Ž-P KOSTE (*J-P Costa*), *predsednik*

G. A.B. BAKA

G. GAUKUR JORUNDSON (*Jorundsson*)

G. K. JUNGVIERT (*Jungwier*t)

G. V. BUTKEVIĆ (*Butkevych*)

Gđa V. TOMASEN (*W. Thomassen*)

G. L. GARLICKI, *sudije*

i Gđe DOLE (*Dolle*), sekretara Odeljenja,

posle zatvorenih sednica 16. oktobra 2001. i 12. novembra 2002. godine,

izriče sledeću presudu usvojenu poslednjeg pomenutog datuma:

POSTUPAK

1. Predmet je formiran na osnovu predstavke (br. 30218/96) protiv Republike Poljske koju je Evropskoj komisiji za ljudska prava (u daljem tekstu «Komisija») u skladu sa ranijim članom 25 Konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda

(u daljem tekstu «Konvencija») podnela poljska državljanka Dobrochna Novicka (Dobrochna Nowicka, u daljem tekstu «podnosilac predstavke») 15. novembra 1994.

2. Podnosioca predstavke je predstavljao g. V. Hermelinjski (W. Hermeliński), advokat iz Varšave. Državu Poljsku (u daljem tekstu «Država» predstavljao je njen zastupnik g. K. Dževicki (Drzewicki).

3. Podnosilac predstavke je konkretno tvrdila da činjenice predmeta ukazuju da su u njenom slučaju povređeni članovi 5, stav 1, i član 8 Konvencije.

4. Predstavka je prosleđena Sudu 1. novembra 1998. kada je Protokol 11 uz Konvenciju stupio na snagu (u skladu sa članom 5, st. 2 Protokola 11).

5. Predstavka je dodeljena Trećem odeljenju Suda (shodno pravilu 52, st. 1, Poslovnika Suda). U okviru tog odeljenja je u skladu sa pravilom 26, st. 1 Poslovnika formirano Veće koje je razmatralo ovaj predmet.

6. Sud je odlukom od 16. oktobra 2001. proglasio predstavku delimično prihvatljivom.

7. Sud je 1. novembra 2001. promenio sastav Odeljenja (shodno pravilu 25, st. 1). Ovaj predmet je dodeljen novoformiranom Drugom odeljenju.

8. I podnosilac predstavke i Država su podneli napomene o meritumu (u skladu sa pravilom 59, st. 1). Posle konsultacija sa stranama, Veće je odlučilo da nije potrebno održati pretres o meritumu (pravilo 59, st. 2 *in fine*).

ČINJENICE

I. Okolnosti slučaja

9. Podnosilac predstavke je rođena 1940. i živi u poljskom gradu Lođ.

A. Imovinski spor

10. Podnosilac predstavke je navedenog datuma od svoje majke nasledila 25% imovine u Lođu, u ulici Pjotrovska (*Piotrowska*) broj 6. Imovina se sastojala od stambene zgrade i parcele zemlje. Okružni sud u Lođu je 18. oktobra 1990. podnosiocu predstavke dodelio upravljanje imovinom.

11. Kasnije je podnosilac predstavke zahtevala od prethodnog upravitelja imovinom, udruženja ZVZD, da obustavi sve aktivnosti vezane za upravljanje imovinom. Udruženje je, međutim, ignorisalo njen zahtev i nastavilo da sakuplja najamninu od zakupaca stanova u stambenoj zgradi. Pored toga, podnosilac predstavke je osporila pravo g. H.D. da sakuplja najamninu od zakupaca poslovnih prostorija u zgradi, i tvrdila da je on dobio pravo na deo imovine koristeći se lažima. Ova osporavanja dovela su do spora između podnosioca predstavke, s jedne strane, i udruženja i g. H.D. s druge, koji i dalje traje.

B. Privatna tužba podnosioca predstavke

12. Gospodin H.D. je preko svog zastupnika g. L.B. 8. marta 1994. podneo privatnu tužbu protiv podnosioca predstavke. U privatnoj tužbi g. H.D. optužuje podnosioca predstavke za krivično delo klevete jer je 19. januara 1994. banci koja je odobrila zajam g. H.D. poslala pismu da je on zajam dobio koristeći se lažima i da ga otplaćuje prihodom koji dobija od njene imovine.

13. Zastupnik g. H.D. i podnosilac predstavke odbili su da reše spor tokom pretresa pred Okružnim sudom u Lođu 12. aprila 1994. Podnosilac predstavke je potvrdila da je 19. januara 1994. poslala sporno pismo, koje je navelo g. H.D. da podnese privatnu tužbu protiv nje. Zastupnik g. H.D. je pozvao sud da naloži Psihijatrijskoj klinici u Lođu (*Poradnia Zdrowia Psychicznego*) da ga obavesti da li je podnosilac predstavke pacijent te klinike i, ukoliko jeste, da joj naloži da sudu prosledi njen karton. Zastupnik je svoj zahtev zasnovao na činjenici da prema njegovom saznanju podnosilac predstavke zaista jeste pacijent te klinike. Podnosilac predstavke je porekla da je ikada bila podvrgnuta psihijatrijskom lečenju i izjavila da je zahtev zastupnika klevetnički. Sud je odlučio da će kasnije razmotriti zahtev zastupnika iza zatvorenih vrata i da će zatražiti informacije o krivičnom dosijeu i životu podnosioca predstavke (*wywiad środowiskowy*).

14. Okružni sud je 14. aprila 1994. odobrio zahtev podnet 12. aprila 1994. i zamolio Psihijatrijsku kliniku u Lođu da mu prosledi sve informacije o lečenju podnosioca predstavke u toj klinici.

15. Psihijatrijska klinika u Lođu je 19. aprila 1994. u pismu koje je potpisala doktorka B.K. obavestila Okružni sud da je podnosilac predstavke posetila kliniku 23. oktobra 1973. i da je u njenom kartonu pomenuto da «postoji sumnja da boluje od paranoične šizofrenije» (*podejrzenie schizofrenii urojeniowej*).

16. Policijac pozornik Z.A. je 6. maja 1994. godine dao izjavu u vezi sa ishodom provere podnosioca predstavke izvedene u ulici Sjenkjevića br. 4, gde je ona u to vreme živela. Između ostalog je zaključio da komšije podnosioca predstavke imaju dobro mišljenje o njoj, da ne pije mnogo i da ni sa jednim susedom nije u svađi.

17. Zastupnik g. H.D. je 11. maja 1994. godine zamolio Okružni sud u Lođu da naloži sudskom veštaku oceni mentalno zdravlje podnosioca predstavke. Takođe je podneo nekoliko pisama koje je podnosilac predstavke napisala i istakao da ona dokazuju da je podnosilac predstavke uzela najamninu od određenih zakupaca koji su iznajmili prodajni i kancelarijski prostor na imovini iako je taj prostor izdavalo udruženje ZVZD.

18. Sud je imenovao dva psihijatra i jednog psihologa 19. maja 1994. i naložio im da pripreme izveštaj o stanju podnosioca predstavke u vreme izvršenja navodnog zločina. Stručnjaci su 30. maja 1994. zakazali pregled podnosioca predstavke za 10. juni 1994.

19. Podnosilac predstavke je 1. juna 1994. zamolila Okružno veće lekara u Lođu (*Okregowa Izba Lekarska*) da pokrene disciplinski postupak protiv dr. B.K. zbog lažne tvrdnje koju je ta lekarka iznela u svom pismu od 19. aprila 1994. Podnosilac predstavke je osporila sadržaj tog pisma i tvrdila da je zasnovano na lažnim

medicinskim izveštajima jer ona nikada nije posetila Psihijatrijsku kliniku u Lođu. Okružni i regionalni tužioci Lođa su odbili zahteve podnosioca predstavke da se istraže okolnosti u kojima je to pismo izdato.

20. Okružni sud u Lođu je nenavedenog datuma naložio podnosiocu predstavke da se 10. juna 1994. pojavi na pregledu u psihijatrijskom odeljenju bolnice Babinjski (Babiński) koju je vodila dr. B.K. Žalbe i tužbe podnosioca predstavke na tu odluku odbili su Okružni i Regionalni sudovi u Lođu. Podnosilac predstavke je tvrdila da je zamolila Okružni sud da promeni mesto gde će biti pregledana pošto je smatrala da posle pregleda na odeljenju kojim rukovodi doktorka B.K. ne može biti izdato objektivno mišljenje o njenom mentalnom zdravlju.

21. Podnosilac predstavke se nije pojavila na psihijatrijskom pregledu 10. juna 1994.

22. Podnosilac predstavke je 14. juna 1994. podnela zahtev u kom je zahtevala izuzeće svih sudija Krivičnog odeljenja Okružnog suda u Lođu ali je njen zahtev odbačen 23. juna 1994.

23. Okružni sud u Lođu je 13. jula 1994. izdao nalog za hapšenje podnosioca predstavke kako bi obezbedio poštovanje svog naloga o sprovođenju psihijatrijskog pregleda.

24. Država je tvrdila da je policija 27. jula 1994. obavestila sud da je podnosilac predstavke odbila da joj otvori vrata svog stana i da stoga policajci nisu bili u mogućnosti da sprovedu nalog za hapšenje. Podnosilac predstavke je to osporila i ukazala na činjenicu da je 25. oktobra 1994. dobrovoljno otišla u policijsku stanicu (vidi niže).

25. Okružni sud je 1. avgusta 1994. izdao nalog kojim je zakazao obavezni psihijatrijski pregled podnosioca predstavke za 12. avgust 1994. Podnosilac predstavke se, međutim, nije pojavila na tom pregledu.

26. Okružni sud je 1. septembra 1994. izdao novi nalog za hapšenje i zakazao pregled podnosioca predstavke za 23. septembar 1994. Podnosilac predstavke se ponovo nije pojavila na pregledu.

27. Okružni sud u Lođu je 4. oktobra 1994. odlučio da podnosilac predstavke treba da bude uhapšena i lišena slobode kako bi se obezbedilo njeno poštovanje njegovog naloga.

C. Prvo lišenje slobode

28. Podnosilac predstavke je otišla u Okružnu policijsku stanicu Lođ-Šrodmięšće (*Komenda Rejonowa Policji Łódź-Śródmieście*) 25. oktobra 1994. kako bi prijavila provalu u jedan od njenih stanova. Policija, međutim, nije prihvatila njenu prijavu i uhapsila je u skladu sa nalogom Okružnog suda. Podnosilac predstavke je 26. oktobra 1994. prebačena u Zatvor br. 1 u Lođu.

29. Kći podnosioca predstavke je 26. oktobra 1994. podnela žalbu na odluku Okružnog suda od 4. oktobra 1994. kojom je naloženo hapšenje i lišenje slobode podnosioca predstavke. Sud je, međutim, odbio žalbu 27. oktobra 1994. jer je smatrao da kći podnosioca predstavke nije ovlašćena da podnese žalbu u ime svoje majke.

30. Zastupnik podnosioca predstavke se 28. oktobra 1994. žalio na odluku suda od 4. oktobra 1994 ali je žalba odbačena nepoznatog datuma.

31. Podnosilac predstavke je podvrgnuta psihijatrijskom pregledu 2. novembra 1994. Psihijatri koji su pregledali podnosioca predstavke zaključili su da ne mogu da daju dijagnozu samo na osnovu jednog pregleda i preporučili da podnosilac predstavke bude podvrgnuta psihijatrijskom pregledu u javnoj bolnici. Takođe su izjavili da bi podnosioca predstavke trebalo podvrgnuti pregledu u zatvorskoj bolnici samo ako se ne pojavi na pregledu u javnoj bolnici. Ona je puštena iz pritvora 3. novembra 1994.

32. Kći podnosioca predstavke je u dva navrata u periodu između 25. oktobra i 3. novembra 1994. podnosila molbu Okružnom sudu u Lođu da joj odobri posetu majci. Obe molbe su odobrene.

33. Okružni sud u Lođu je 8. novembra 1994. odlučio da podnosilac predstavke treba da bude podvrgnuta psihijatrijskom pregledu u nekoj medicinskoj ustanovi (*zakład leczniczy*). Regionalni sud (*Sąd Wojewódzki*) u Lođu je 23. novembra 1994. odbacio žalbu podnosioca predstavke na tu odluku.

34. Stručnjaci koje je sud imenovao da pregledaju podnosioca predstavke su 12. decembra 1994. obavestili sud da pregled može da se obavi između 2. i 7. januara 1995.

35. Podnosilac predstavke se ponovo nije pojavila na pregledu 6. januara 1995. godine.

36. Okružni sud u Lođu je 9. januara 1995. izdao nalog za hapšenje podnosioca predstavke jer se nije pojavila na psihijatrijskom pregledu u javnoj bolnici. Sud je odlučio da će biti lišena slobode u skladu sa članom 217, st. 1(2) Zakonika o krivičnom postupku. Smatrao je da je podnosilac predstavke ometala krivični postupak koji se vodi protiv nje zato što nije došla u bolnicu iako je primila sudski poziv i zato što policija nije mogla da je odvede u bolnicu.

37. Okružni sud u Lođu je 22. februara 1995. godine izdao poternicu smatrajući da se podnosilac predstavke krije jer se ne nalazi u svom stanu.

D. Drugo lišenje slobode

38. Podnosilac predstavke je uhapšena 23. marta 1995. U zatvor je prebačena 24. marta 1995.

39. Okružni sud je 24. marta 1995. odobrio molbu kćeri podnosioca predstavke da je poseti.

40. Regionalni sud u Lođu je 29. marta 1995. odbacio žalbu podnosioca predstavke na odluku Okružnog suda da je uhapsi. Istog dana su stručnjaci obavestili sud da pregled podnosioca predstavke može da otpočne 19. aprila 1995.

E. Ograničenja prava na posete

41. Kći podnosioca predstavke Astrid Novicka (Nowicka) je 31. marta 1995. Okružnom sudu u Lođu podnela molbu da joj odobri posetu podnosiocu predstavke. Molila je za dva posebna odobrenja, jedno za nju i jedno za svoju sestru Inez Novicku (Nowicka) da «u više navrata» (*wileokrotne widzenia*) posećuju svoju majku. Sudija je 4. aprila 1995. izdao sledeći nalog sekretarijatu suda:

«Obavestiti A. Novicku da sud izdaje jedno odobrenje mesečno u pogledu poseta pritvorenoj a ostala (odobrenja) samo u izuzetnim okolnostima.»

42. Okružni sud u Lođu je 4. aprila 1995. odbacio zahtev podnosioca predstavke da bude oslobođena iz pritvora.

43. Okružni sud je 10. aprila 1995. odobrio molbu kćeri podnosioca predstavke da poseti svoju majku.

44. Regionalni sud je 19. aprila 1995. odbacio žalbu podnosioca predstavke na odluku Okružnog suda od 4. aprila 1995.

45. Podnosilac predstavke je podvrgnuta psihijatrijskom pregledu u zatvorskoj bolnici Zatvora br. 2 u Lođu između 19. aprila i 26. maja 1995. U lekarskom mišljenju izdatom posle pregleda zaključuje se da su intelektualne sposobnosti podnosioca predstavke u značajnoj meri natprosečne i da ne pokazuje nikakve znake bilo psihičkog oboljenja bilo retardiranosti. U mišljenju je takođe navedeno da je ona paranoidna ličnost i da je shvatala šta radi u vreme izvršenja navodnog dela.

46. U međuvremenu, 5. maja 1995. godine, Okružni sud je odobrio molbu kćeri podnosioca predstavke da poseti svoju majku.

47. U pismu od 22. maja 1995. godine, potpredsednik Regionalnog suda u Lođu obavestio je podnosioca predstavke da je sud naložio njen pregled u medicinskoj ustanovi na zahtev psihijataru, koji su zaključili da ne mogu da donesu stručno mišljenje o njenom mentalnom zdravlju posle samo jednog pregleda.

48. Podnosilac predstavke je 30. maja 1995. prebačena u Zatvor br. 1 u Lođu. Okružni sud je 2. juna 1995. odobrio molbu za posetu podnosiocu predstavke koju je podnela njena kći.

49. Podnosilac predstavke je 3. juna 1995. puštena iz zatvora.

50. Okružni sud u Lođu je kasnije obustavio krivični postupak protiv podnosioca predstavke.

II. Relevantno domaće pravo

A. Krivična odgovornost

51. U meri u kojoj je relevantan za ovaj predmet, član 25, stav 1, Zakonika o krivičnom postupku iz 1969. (u daljem tekstu «ZKP») predviđa:

«Ne smatra se krivično odgovornim neko lice koje zbog mentalne retardiranosti ili oboljenja ... nije moglo da shvati svoje postupke ili da kontroliše svoje ponašanje (u vreme izvršenja krivičnog dela)».

B. Pritvor

52. U meri u kojoj je relevantan za ovaj predmet, član 217, stav 1(2) ZKP predviđa:

«Pritvor može biti određen ukoliko: ...

2. Postoji razumna opasnost da će (optuženi) pokušati da navede svedoke na lažno svedočenje ili da ometa propisan tok postupka na bilo koji drugi nezakoniti način....»

C. Psihijatrijski pregled

53. U meri u kojoj je relevantan za ovaj predmet, član 65, st. 1 ZKP predviđa:

«Ukoliko je to neophodno radi prikupljanja dokaza, optuženi će biti podvrgnut:

(1) spolnom pregledu i drugim pregledima kojima se ne zadire u fizički integritet...»

D. Prava na posete

54. Prema stavu 34(1) Rezolucije ministra pravde iz 1989. u vezi sa pravilima koja regulišu pritvor:

«Pritvoreno lice može da prima posete po odobrenju organa na čijem se raspolaganju nalazi, osim ukoliko taj organ ne odluči suprotno.»

PRAVO

I. Navodna povreda člana 5, stav 1 Konvencije

55. Podnosilac predstavke se žalila da su njena hapšenja 25. oktobra 1994. i 23. marta 1995. i lišenja slobode koja su usledila bila suprotna članu 5, st. 1 Konvencije. U meri u kojoj je u ovom predmetu relevantan, član 5, stav 1 predviđa da:

«

1. Svako ima pravo na slobodu i bezbednost ličnosti. Niko ne može biti lišen slobode osim u sledećim slučajevima i u skladu sa zakonom propisanim postupkom:

(b) u slučaju zakonitog hapšenja ili lišenja slobode zbog neizvršenja zakonite sudske odluke ili radi obezbeđenja ispunjenja neke obaveze propisane zakonom;...»

A. Argumenti pred Sudom

1. Podnosilac predstavke

56. Podnosilac predstavke je tvrdila da je oba puta bila nezakonito lišena slobode. Istakla je u pogledu lišenja slobode od 25. oktobra do 3. novembra 1994.godine da tako dugo trajanje pritvora ne može da se opravda potrebom za obavljanjem osnovnog pregleda koji obično traje jedan sat. Štaviše, podnosilac

predstavke smatra da Država nije pružila nikakvo objašnjenje za to što ju je držala u pritvoru pre i posle drugog pregleda.

2. *Država*

57. Država je tvrdila da lišenjem slobode podnosioca predstavke nije povređen član 5, st. 1. Tvrdila je da je u oba navrata lišenje slobode bilo opravdano jer podnosilac predstavke nije poštovala sudski nalog da se podvrgne pregledu. Štaviše, u pogledu perioda lišenja slobode podnosioca predstavke pre njenog prvog pregleda 2. novembra 1994. godine, Država je tvrdila da pregled nije ranije obavljen «isključivo iz tehničkih razloga».

B. Ocena Suda

1. *Opšta načela*

58. Član 5, stav 1 prvo nalaže da pritvor bude «zakonit», što uključuje uslov poštovanja zakonom propisanog postupka. Konvencija ovde u suštini upućuje na domaće pravo i navodi obavezu poštovanja njegovih materijalnih i procesnih pravila, ali takođe nalaže da svako lišenje slobode treba da bude u skladu sa ciljem člana 5, konkretno da štiti pojedince od proizvoljnosti. Period proveden u pritvoru je u načelu zakonit ako je sproveden u skladu sa sudskim nalogom (vidi presudu u predmetu *Benham protiv Ujedinjenog kraljevstva* od 10. juna 1996. godine, *Izveštaji o presudama i odlukama* 1996-III, str. 752-753, st. 40 i 42).

59. Pored toga, spisak izuzetaka od prava na slobodu u članu 5, st. 1, je iscrpan i samo usko tumačenje tih izuzetaka je u skladu sa ciljem te odredbe tj da garantuje da niko nije proizvoljno lišen slobode (vidi, između ostalog, presudu u predmetu *Giulia Manzoni protiv Italije* od 1. jula 1997. godine, *Izveštaj* 1997-IV, str. 1191, st. 25).

60. Štaviše, lišenje slobode se odobrava u skladu sa tačkom (b) člana 5, st. 1 samo radi «obezbeđenja ispunjenja» neke obaveze propisane zakonom. Sledi da mora barem da postoji obaveza koju dotično lice nije ispunilo i da njegovo hapšenje i lišenje slobode moraju da imaju za cilj njeno ispunjenje a ne da budu kaznenog karaktera. Čim se ispuni relevantna obaveza, prestaje da postoji osnov za lišenje slobode iz člana 5, st. 1(b).

61. Konačno, mora se uspostaviti ravnoteža između značaja obezbeđivanja neodložnog ispunjavanja dotične obaveze u demokratskom društvu i značaja prava na slobodu. Dužina pritvora takođe predstavlja relevantan činilac prilikom uspostavljanja takve ravnoteže (vidi odluku Komisije u predmetu *McVeigh i ostali protiv Ujedinjenog kraljevstva*, predstavke br. 8022/77, 8025/77, 8027/77, od 1,8. marta 1981, Odluke i Izveštaji, tom 25, str. 37-38 i 42; *Johansen protiv Norveške*, predstavka br. 10600/83, odluka Komisije od 14. oktobra 1985. godine, Odluke i izveštaji tom 44, str. 162).

2. *Primena navedenih načela na ovaj predmet*

62. Sud prvo konstatuje da se izgleda svi slažu da lišenje slobode podnosioca predstavke potpada pod dejstvo člana 5, st. 1(b) Konvencije i da je bilo »zakonito». S obzirom na činjenicu da je lišenje slobode podnosioca predstavke sprovedeno u skladu sa sudskim nalogom radi obezbeđivanja ispunjenja njene obaveze da se

podvrgne psihijatrijskom pregledu, Sud ne vidi nikakav razlog da donese drugačiji zaključak.

63. U pogledu lišenja slobode podnosioca predstavke pre pregleda, Sud primećuje da je prvi put bila lišena slobode osam dana pre no što joj je zakazan pregled sa psihijatrijma 2. novembra 1994. (vidi st. 28-31). Ona je istog dana pregledana. Drugom pregledu podnosioca predstavke, između 19. aprila i 26. maja 1995. prethodilo je njeno lišenje slobode u trajanju od dvadeset sedam dana (vidi st. 38-45). Sud smatra da se oba perioda lišenja slobode ne mogu opravdati željom vlasti da obezbede trenutno ispunjenje obaveze podnosioca predstavke. Štaviše, «čisto tehnički razlozi» na koje se Država pozvala u kontekstu dužine lišenja slobode pre prvog pregleda ne mogu da opravdaju osmodnevni pritvor podnosioca predstavke pre njenog podvrgavanja kratkom pregledu. Uzimajući u obzir dužinu pritvora, Sud je mišljenja da vlasti nisu uspostavile ravnotežu između obezbeđivanja trenutnog ispunjenja dotične obaveze i značaja prava na slobodu (vidi odluku u navedenom predmetu *McVeigh i ostali*).

64. U pogledu lišenja slobode podnosioca predstavke posle pregleda, Sud primećuje da je ona zadržana u pritvoru i noć posle prvog pregleda obavljenog 2. novembra 1994. godine i da je oslobođena 3. novembra 1994. (vidi st. 31). Drugi pregled podnosioca predstavke završen je 26. maja 1995. ali je ona zadržana u pritvoru još osam dana, do 3. juna 1995. (vidi st. 45, i 48-49). Država nije objasnila zašto je podnosilac predstavke zadržana u pritvoru posle pregleda. Sud primećuje da je u oba navrata podnosilac predstavke ispunila svoju obavezu na dan kada je pregled obavljen. Sledi da lišenja slobode podnosioca predstavke posle 2. novembra 1994. i 26. maja 1995. nisu bila u skladu sa članom 5, st. 1(b) (vidi odluke u predmetima *McVeigh i ostali* i *Johansen*).

65. Sud zaključuje da lišenje slobode podnosioca predstavke, koje je ukupno trajalo osamdeset i tri dana i koje je bilo naloženo u kontekstu privatne tužbe proistekle iz komšijskog spora predstavlja povredu člana 5, st. 1 Konvencije.

II. Navodna povreda člana 8 Konvencije

66. Podnosilac predstavke se takođe žalila da (i) odluke kojima je naloženo njeno podvrgavanje psihijatrijskim pregledima i hapšenje, (ii) njeno lišenje slobode u ukupnom trajanju od osamdeset i tri dana, i (iii) ograničavanje njenog prava da viđa članove svoje porodice na jednom mesečno tokom pritvora, predstavljaju povredu člana 8 Konvencije, po kojem:

«1. Svako ima pravo na poštovanje svog privatnog i porodičnog života....

2. Javne vlasti neće se mešati u vršenje ovog prava sem ako to nije u skladu sa zakonom i neophodno u demokratskom društvu ... radi sprečavanja nereda ili kriminala, zaštite zdravlja ... ili radi zaštite prava i sloboda drugih.»

A. Argumenti pred Sudom

1. Podnosilac predstavke

67. Podnosilac predstavke je tvrdila da je njeno lišenje slobode dovelo do povrede člana 8. Istakla je da odluka sudije od 4. aprila 1995. da ograniči njena prava na posete na jednu mesečno takođe predstavlja kršenje te odredbe jer se ona nije mogla smatrati pretnjom po bilo koji interes naveden u stavu 2 člana 8 Konvencije.

2. *Država*

68. Država je priznala da odluke kojima je naloženo podvrgavanje podnosioca predstavke psihijatrijskim pregledima i njeno hapšenje predstavljaju mešanje u njeno pravo na poštovanje privatnog i porodičnog života. Međutim, smatrala je da je takvo mešanje u skladu sa zakonom, konkretno članom 65 ZKP iz 1969. godine i da je bilo opravdano i srazmerno legitimnom cilju izvršenja zakonitih sudskih naloga u skladu sa Konvencijom. Pored toga, Država je tvrdila da su sve molbe za odobrenje da posete podnosioca predstavke koje su članovi njene porodice podneli bile odobrene.

B. Ocena Suda

1. *Opšta načela*

69. Sud podseća da svako mešanje u pravo nekog lica na poštovanje njegovog privatnog i porodičnog života predstavlja povredu člana 8, osim ukoliko ono nije «u skladu sa zakonom», ima legitimni cilj ili ciljeve iz stava 2 i ukoliko nije «neophodno u demokratskom društvu» u smislu da je srazmerno ciljevima koji njime treba da se ostvare (vidi predmet *D.G. protiv Irske*, br. 39474/98, st. 104, od 16. maja, 2002. godine, neobjavljen).

70. Pojam neophodnosti podrazumeva da je svako mešanje uslovljeno neodložnom društvenom potrebom i, naročito, da je srazmerno legitimnim ciljevima kojima se teži. Pri utvrđivanju da li je neko mešanje bilo «neophodno u demokratskom društvu», Sud uzima u slobodu odlučivanja Država ugovornica. Takođe, Sud ne može da se ograniči na izolovano razmatranje spornih činjenica već mora da primeni objektivni standard i da ih posmatra u kontekstu celog predmeta (vidi predmet *Matter protiv Slovačke*, br. 31534, st. 66, 5. juli 1999. godine, neobjavljen).

71. Štaviše, uobičajena ograničenja koja proističu iz zatvorskog života i discipline tokom zakonitog lišenja slobode u načelu ne predstavljaju povredu članu 8 bilo zato što se ne smatra da predstavljaju mešanje u privatni i porodični život zatvorenika bilo zato što se drži da je to mešanje opravdano (vidi presudu u navedenom predmetu *D.G.*, st. 105).

2. *Primena navedenih načela na ovaj predmet*

(a) **Odluke kojima se nalaže psihijatrijski pregled, hapšenje i pritvor podnosioca predstavke**

72. Podnosilac predstavke se takođe žalila da (i) odluke kojima je naloženo njeno podvrgavanje psihijatrijskim pregledima i hapšenje, i (ii) njeno lišenje slobode u ukupnom trajanju od osamdeset i tri dana predstavljaju povredu člana 8 Konvencije. Sud, međutim, smatra da ove žalbe ne uključuju nijedno posebno pitanje koje nije obuhvaćeno zaključkom da je prekršen član 5, st. 1 Konvencije (vidi, *mutatis mutandis*, presudu u navedenom predmetu *D.G.*, st. 107).

(b) **Ograničenje prava na posete**

73. Podnosilac predstavke se takođe žalila da je ograničenje njenog prava da viđa članove svoje porodice na jednom mesečno dok je u pritvoru bilo suprotno članu 8 Konvencije.

74. Sud primećuje da se čini da se strane slažu da je odluka kojom su ograničena prava podnosioca predstavke na posete predstavljala mešanje u njen privatni i porodični život i da je bila «u skladu sa zakonom». Sud ne vidi nikakvog razloga da zauzme drugačiji stav.

75. U pogledu pitanja da li je mešanje imalo zakoniti cilj i bilo «neophodno u demokratskom društvu», Sud prvo prima k znanju tvrdnju Države da je lišenje slobode podnosioca predstavke imalo legitimni cilj izvršenja zakonitih sudskih naloga. Međutim, s obzirom da se moglo smatrati da samo lišenje slobode ima legitimni cilj sprečavanja zločina i zaštitu zdravlja i prava drugih (videti odluku u predmetu *Berliński protiv Poljske* od 18. januara 2001, br. 27715/95 i 30209/96, neobjavljena), odluka sudije od 4. aprila 1995. kojom je ograničio pravo podnosioca predstavke na jednu posetu mesečno nije imala nikakav zakoniti cilj te mu nije ni bila srazmerna. Ograničenje je nametnuto podnosiocu predstavke koja je zadržana osamdeset i tri dana u pritvoru povodom predmeta u kom nije osporavala tvrdnje privatnog tužioca o činjenicama predmeta protiv nje (vidi st. 13). Štaviše, Država nije dokazala da je to ograničenje bilo opravdano kao uobičajeno ograničenje koje proističe iz zatvorskog života i discipline tokom pritvora.

76. Takođe, Sud prima k znanju tvrdnju Države da su sve molbe za dozvolu da posete podnosioca predstavke koje su podneli članovi njene porodice bile odobrene. Međutim, pošto je izdata odluka o molbi podnetoj 31. marta 1995. godine kojom se ograničavaju prava na posete, porodica podnosioca predstavke je jednom mesečno podnosila nove molbe: Okružni sud je donosio odluke kojima je te molbe odobravao 10. aprila, 5. maja i 2. juna 1995. godine (vidi st. 41-48). Čini se da je suzdržavanje porodice da podnosi molbe navelo sudiju da 4. aprila 1995. donese odluku da odobri posete samo jednom mesečno.

77. Sud zaključuje da ograničavanje prava podnosioca predstavke da viđa članove svoje porodice jednom mesečno dok je u pritvoru nije imalo nikakav legitimni cilj te mu nije ni bilo srazmerno, zbog čega je bilo suprotno članu 8 Konvencije.

III. Primena člana 41 Konvencije

78. Prema članu 41 Konvencije:

«Kada Sud utvrdi prekršaj Konvencije ili protokola uz nju, a unutrašnje pravo Visoke strane ugovornice u pitanju omogućava samo delimičnu odštetu, Sud će, ako je to potrebno, pružiti pravično zadovoljenje oštećenoj stranci».

A. Obeštećenje

79. Gđa Novicka je zahtevala obeštećenje u iznosu od 200.000 američkih dolara (USD) na ime materijalne i nematerijalne štete.

80. Država je tvrdila da u slučaju da Sud utvrdi povredu Konvencije sam taj zaključak predstavlja dovoljno pravično zadovoljenje u pogledu zahteva podnosioca predstavke za novčanim obeštećenjem. Zamolila je Sud da ukoliko to ne bude slučaj utvrdi iznos pravičnog zadovoljenja koje treba pružiti kao finansijsko obeštećenje na osnovu svoje jurisprudencije u sličnim predmetima i uzimajući u obzir okolnosti u Poljskoj.

81. U pogledu zahteva podnosioca predstavke za nematerijalno obeštećenje, Država je smatrala da je je iznos previsok i da treba da bude utvrđen na osnovu jurisprudencije u sličnim predmetima i uzimajući u obzir okolnosti u Poljskoj.

82. Na osnovu dokaza pred njim, Sud smatra da podnosilac predstavke nije dokazala da je u njenom slučaju materijalna šteta koju navodi zaista prouzrokovana povredama Konvencije. Sledstveno tome, nema opravdanja da po tom osnovu dobije ikakvo obeštećenje (vidi, *mutatis mutandis*, *Kudla protiv Poljske* (GC), br. 30210/96, st. 164, Evropski sud za ljudska prava 2000-XI).

83. Sud, međutim, smatra da u okolnostima ovog slučaja i odlučujući na pravičnoj osnovi podnosiocu predstavke treba da bude isplaćen iznos od 10.000 evra (EUR) za nematerijalnu štetu.

B. Troškovi

84. Podnosilac predstavke je takođe zahtevala isplatu od 3.000 USD za advokatske troškove koje je snosila tokom pripreme i odbrane njenog predmeta pred Sudom. Ovo je uključivalo 20 sati rada po ceni od 150 USD na sat.

85. Država je tvrdila da su ova potraživanja previsoka naročito u pogledu cene rada na sat. Zamolila je Sud da pokrivanje troškova zasnuje na «utvrđenoj minimalnoj ceni rada na sat koja važi za besplatnu pravnu pomoć». Štaviše, Država je istakla da je zastupnik podnosioca predstavke imenovan tek pošto je podnosilac predstavke podnela prvi skup pisanih napomena i da predmet nije komplikovan.

86. U cilju pravičnog zadovoljenja, Sud dodeljuje podnosiocu predstavke 2.000 evra kao i bilo koju vrednost PDV koja bi mogla biti naznačena, uz odbitak od 510 evra već plaćenih za pravnu pomoć.

C. Zatezna kamata

87. Sud smatra da zatezna kamata treba da bude zasnovana na prekonočnoj kamatnoj stopi Evropske centralne banke uvećanoj za tri procentna poena.

IZ TIH RAZLOGA, SUD JEDNOGLASNO

1. *Zaključuje* da je prekršen član 5, stav 1 Konvencije;
2. *Zaključuje* da je prekršen član 8 Konvencije u pogledu ograničenja prava podnosioca predstavke na posete;
3. *Zaključuje*

(a) da Država ugovornica treba da isplati podnosiocu predstavke u roku od tri meseca od dana pravosnažnosti ove presude u skladu sa članom 44, st. 2 Konvencije, 10.000 EUR (deset hiljada evra) na ime nematerijalne štete koji će biti konvertovani u poljske zlote po kursu koji važi na dan isplate;

(b) da Država ugovornica isplati podnosiocu predstavke u roku od tri meseca od dana pravosnažnosti ove presude u skladu sa članom 44, st. 2 Konvencije 2.000 EUR (dve hiljade evra) na ime troškova i svu vrednost PDV koja bi mogla biti naznačena, manje 510 EUR (pet stotina deset evra) koje treba konvertovati u poljske zlote po kursu koji važi na dan isplate;

(c) da će se po isteku navedenog tromesečnog roka do isplate odštete zaračunavati prosta kamata po stopi jednakoj prekonoćnoj kamati Evropske centralne banke uvećanoj za tri procentna poena;

4. *Odbacuje* ostatak zahteva podnosioca predstavke za pravično zadovoljenje.

Presuda sačinjena na engleskom i pisani primerak prosleđen 3. decembra 2002. u skladu sa pravilom 77, stav 2 Poslovnika.

S Dole (*Dolle*)

sekretar

Ž-P Kosta (*J-P Costa*)

predsednik